

ŚWIADOMY
OBYWATEL

MAŁGORZATA
HAŁAJKO

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania wiedzy o społeczeństwie. Zakres podstawowy dla III etapu edukacyjnego, liceum/technikum

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Marta Milewska

Recenzja merytoryczna – dr Kazimierz Waluch

Jan Bielecki

Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak

dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat zajęć/lekcji

Znam swoje prawa i umiem ich bronić. IV.5

Klasa/czas trwania zajęć/lekcji

II liceum/technikum, 45 min.

Cele

Główny – Poznanie przypadków naruszania praw człowieka w państwach demokratycznych i przygotowanie analizy na ten temat.

Szczegółowe – Uczeń:

- wyjaśnia, dlaczego prawa człowieka są przyrodzone i niezbywalne,
- charakteryzuje katalog praw człowieka,
- przedstawia najważniejsze dokumenty mówiące o prawach człowieka,
- przedstawia genezę praw człowieka,
- wyjaśnia zasady działania krajowego i międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka,
- wyjaśnia rolę i zakres odpowiedzialności instytucji stanowiących politykę na poziomie narodowym, europejskim i międzynarodowym w zakresie ochrony praw człowieka,
- rozpoznaje przykłady łamania praw człowieka,
- formułuje argumenty przemawiające za uniwersalnością praw człowieka,
- analizuje zastrzeżenia wskazywane przez przeciwników zasady uniwersalności,
- wskazuje przykłady łamania praw człowieka (zwłaszcza w państwach niedemokratycznych),
- wyjaśnia wzorce zachowań ogólnie akceptowanych w różnych społeczeństwach,
- rozpoznaje akty prawne odnoszące się do praw człowieka,
- formułuje argumenty potwierdzające swoje stanowisko.

Treści wykraczające poza podstawę: ekonomiczne, przedsiębiorcze, informatyczne.

Metody/Techniki/Formy pracy

- pogadanka,
- wykład,
- praca z tekstem źródłowym,
- praca w grupie,
- praca z materiałem ikonograficznym,
- dyskusja.

Środki dydaktyczne

- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych,
- Międzynarodowy Pakt Praw Socjalnych,
- Gospodarczych i Kulturalnych,

- Europejska Konwencja Praw Człowieka,
- Konstytucja RP,
- Konwencja Praw Dziecka,
- zdjęcia przedstawiające sytuacje łamania praw człowieka (załącznik)
 - <http://draginjanadazdin.natemat.pl/46613,od-usa-do-polski-11-lat-lamania-praw-czlowieka>,
 - http://www.wysokieobcasy.pl/wysokie_obcasy/51,96856,14989648.html?i=0,
 - http://pl.auschwitz.org/m/index.php?option=com_ponygallery&Itemid=17&func=detail&id=474,
 - <http://www.polskieradio.pl/78/1227/Artykul/1009180,Ukraina-Kilkanascie-tysiecy-osob-na-wiecu-na-Majdanie>,
 - <http://news.money.pl/artykul/setki;protestujacych;przeciwko;lamaniu;praw;w;tybecie,86,0,360022.html>,
 - <http://politicstheoryphotography.blogspot.com/2011/11/best-shots-184-jodi-bieber.html>,
 - <http://www.swiatobrazu.pl/world-press-photo-zdjecie-roku-na-przestrzeni-lat-25840.html,2>

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Wprowadzenie: (5 min). Nauczyciel wyjaśnia, na czym polega zasadność istnienia praw człowieka, wskazuje cechy charakterystyczne (powszechność, niezbywalność).

Rozwinięcie: (5 min.) Wykorzystując wiedzę historyczną uczniów, nauczyciel omawia genezę i źródła moralne praw człowieka, podkreślając znaczenie idei oświeceniowych dla ich ukształtowania i upowszechnienia. Nauczyciel wyjaśnia i charakteryzuje dokumenty określające prawa człowieka współcześnie (kiedy powstały, z inicjatywy jakiej organizacji, kiedy państwo polskie je ratyfikowało). Następnie dzieli uczniów na grupy czteroosobowe i rozdaje teksty wspomnianych dokumentów, wyjaśniając, na czym polega zadanie: uczniowie po przeanalizowaniu dokumentów mają wypisać prawa człowieka, które są w nich wymienione (10 min.). Po zakończeniu pracy przez uczniów, nauczyciel wyjaśnia, w jaki sposób prawa są sklasyfikowane (kategorie, generacje), rysuje na tablicy tabelkę obrazującą wspomniany podział i prosi uczniów o wymienienie praw, które wcześniej wypisali oraz przyporządkowanie ich do odpowiedniej rubryki tabeli (nauczyciel wpisuje wymienione prawa). W przypadku błędów młodzieży nauczyciel koryguje wypowiedzi uczniów. Nauczyciel prowokuje rozmowę na temat przestrzegania praw człowieka, pyta uczniów o znane im przykłady łamania wymienionych praw, przyczyny takich sytuacji, następnie prezentuje zdjęcia ukazujące sytuacje naruszenia praw i wolności człowieka (załącznik) i prosi uczniów o określenie, jakie prawa zostały złamane, w razie konieczności uzupełniając ich odpowiedzi (10 min). Nauczyciel omawia polski i międzynarodowy system ochrony praw człowieka, wskazuje, kiedy i w jakiej sytuacji można zwrócić się do wymienionych instytucji (np. Helsińska Fundacja Praw

Człowieka, Amnesty International)), a następnie wskazuje najważniejsze różnice między nimi. Uczniowie zostają poproszeni o przygotowanie na następne zajęcia przykładów państw i regionów, w których łamane są prawa człowieka (zdjęcia i ich omówienie). Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że prawa człowieka nie są przez wszystkich postrzegane jako uniwersalne, wskazuje regiony świata, gdzie odrzuca się je jako niezgodne z tamtejszą tradycją, a następnie prowokuje dyskusję na temat uniwersalności poznanych praw (10 min.).

Podsumowanie: (5 min) nauczyciel podkreśla znaczenie praw człowieka we współczesnym świecie oraz wskazuje, jak istotna jest znajomość przysługujących ludziom praw i sposobów ich egzekwowania.

Komentarz metodyczny

Podczas zajęć należy zwrócić szczególną uwagę na wdrażanie założeń konstruktywizmu (zgodnie ze wskazówkami zamieszczonymi w programie), kształtowanie kompetencji kluczowych oraz, jeżeli w klasie są uczniowie z SPE, na ich wspieranie i dostosowanie zadań i wymagań do indywidualnych zaleceń. Proponuję również zwrócenie uwagi na metody walioryzacji, czyli wrażenia i odczucia osobiste, jakich jednostka doświadcza podczas realizacji zadań. Nauczyciel powinien odnieść się do koncepcji pedagogiki humanistycznej, w myśl której uczniowie są zdolni do myślenia i samodzielnego zdobywania wiedzy oraz samodzielnej i atrakcyjnej pracy.